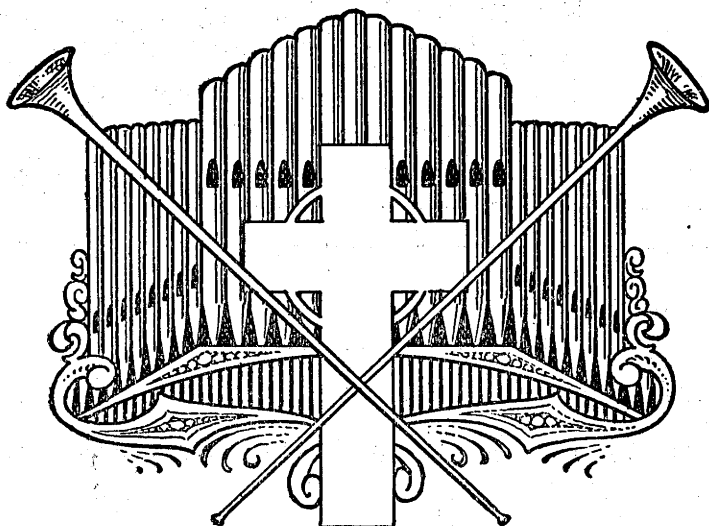

TIDSKRIFT
FÖR
KYRKOMUSIK
OCH
SVENSKT GUDSTJÄNSTLIV

ORGAN FÖR
SÄLLSKAPET KYRKOSÅNGENS VÄNNER
OCH
SVERIGES ALLMÄNNA ORGANIST- OCH KANTORSFÖRENING

UNDER MEDVERKAN AV INTENDENTEN *BENGT CNATTINGIUS*, LINKÖPING, PROFESSORN *OTTO OLSSON*, STOCKHOLM, KYRKOHERDEN, TEOL. LIC. *KNUT PETERS*, SÖNDRUM, HALMSTAD OCH MUSIKDIREKTÖREN *SVANTE SJÖBERG*, KARLSKRONA

UTGIVEN AV DOMKYRKOVICEPASTOR *ARTHUR ADELL*, LUND

15 Juni.

SJÄTTE ÅRGÅNGEN

1931

STOCKHOLM, SVENSKA KYRKANS DIAKONISTYRELSES BOKFÖRLAG

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

UPPSATSER.

	Sid.
Nattvardsförmaning ur then Swenska Messan	1
Till Nathan Söderbloms minne	97
A. Adell: Den gregorianska sången	17
— " — Svenskt Psalterium	99
— " — Den dagliga andakten	161
— " — Kyrkokalender	164, 175, 192
F. M. Allard: Kyrkosångsdagar i Oslo	187
B. Brilioth: O. Petris Svenska Mässa	49
B. Cnattingius: Kyrklig konst	45
— " — Samlingsverket Sveriges kyrkor	117
— " — Bysantinsk konst i Paris	138
— " — Kyrkokonstens ursprung	145
S. Estborn: Den svenska evangeliebokens andra kollektserie	107
M. Fornander: Engelbrektskörens Finlandsresa	92
J. Foss: Kirkemusik og organistuddannelse i Danmark	5
Första allmänna svenska kyrkomusikfesten i Finland	120
E. Liedgren: G. T. Lundblad	55
— " — Hymnologi	70
G. Lundborg: Är stråkinstrumentens renässans förestående?	2
C.-A. Moberg: Palestrina och palestrinastil	129
— " — P. Wagner	177
H. Mörtensson: En klassisk orgeltyp	114
G. Olsson Nordberg: Sparsamhet med verkningsmedlen	75
Orgelläktaren	65
K. Peters: Hymnologi	73
— " — Lektionstonerna enligt svensk 1500-talstradition	88
— " — Tidegärdsgudtjänsternas restaurering	19
E. Rodhe: Ord och sakrament	81
C. E. Rosenquist: Dietrich Buxtehude och hans verk	149
— " — Nordisk-tysk orgelvecka i Lübeck	171
D. Rudin: Dirigeringskonst	180
I Sahlin: Bachs största verk	165
G. Schedin: Orgelverken i St. Marienkirke i Lübeck	36
J. Silbermann: Resa i Tyskland och Österrike 1931	132
G. Svennung: Stråkinstrumentens renässans	41
I. Wallerius: Vår koralfråga	56, 66
— " — Prästens kyrkoskick	168
— " — Minnen från Pehr Eklund	185
P. Vretblad: Svensk orgelmusik i Balticum	169
W. Åhlén: Orgelfrågor	43
— " — Nederländsk orgelmusik	33

RECENSIONER.

A. LITTERATUR

	Sid.		Sid.
B. Ebel: Das älteste allemannische Hymnar	125	K. G. Fellerer: Der Palestrinastil und seine Bedeutung	129
E. Eidem: Vår frälsnings evangelium	173	K. G. Fellerer: Palestrina	129
K. Elis: Neue Orgeldispositionen	79	Jahrbuch für Liturgiewissenschaft	47
K. G. Fellerer: Orgel und Orgelmusik	141	H. Klotz: Über die Orgelkunst der Gotik	123
		M. Luther: Vorlesungen über d.	

	Sid.		Sid.
Hebräerbrief	47	<i>K. Skredsvik</i> : Den heliga mässan i Sverige	28
<i>Chr. Mahrenholz</i> : Die neue Orgel in St. Marienkirche Göttingen	142	<i>S. Städener</i> : Sju dagars andakt ..	47
<i>C. Nohrborg</i> : Luthersk psalmskatt	73	<i>O. E. Thuner</i> : Dansk Salmleksikon	70
<i>J. Roosval</i> : Romersk konst	79	<i>E. Wrangel</i> : Korstolarna i Lunds Domkyrka	60
<i>Th. Schrems</i> : Geschichte des greg. Gesanges in den prot. Gottesdiensten	125		

B. MUSIKALIER

	Sid.		Sid.
<i>E. Axén</i> : Påsknatt	127	<i>J. Morén</i> : 12 nya motetter	126
<i>J. S. Bach</i> : Tre motetter	143	<i>N. O. Ruusted</i> : Tre psalmer	77
<i>L. Bergh</i> : 24 Koralforspil	124	— ” — 14 orgelkoraler	30
<i>S. Carlsson</i> : Kyrkokantat	77	<i>J. H. Roman</i> : Sinfonia di chiesa	174
<i>Homburger o. Wöldike</i> : Orgelmusik för gudstjenestebrug	124	<i>J. Rosenmüller</i> : Acht Begräbnisgesänge	77
<i>H. Isaac</i> : Missa carminum	77	<i>H. Schütz</i> : Passionsoratorium ..	48
<i>O. Koppang</i> : Ved Orglet	142	<i>P. Vretblad</i> : Koralfantasi	78
Körsången	48,	Hymner och motetter	30, 77, 159
<i>H. Lindquist</i> : 30 preludier	159	Solosånger	159

MEDDELANDEN:

	Sid.		Sid.
Om Kyrkosångens Vänner 61, 64,	80, 127	Från Norge	64, 80, 178
Sveriges allmänna Organist- och Kantorsförening ..	16, 31, 143, 174	Från Finland	16, 64, 95, 120, 174
Sveriges Kyrkosångsförbund	32, 96, 128, 143	Från Tyskland	64, 80, 96
		Lägre Organistexamen	95, 140
		Nya Orglar	95, 160
		Val	63, 80, 127, 143, 160

BILAGOR:

	Häfte		Häfte
<i>Evangelisk Tidsgärd</i> : Completorium på lördag	4	<i>Evangelisk Tidsgärd</i> : Böner för den dagliga andakten	11

Tidskrift för Kyrkomusik och**Svenskt Gudstjänstliv**

Redaktionens adress:
Bredgatan 14, Lund. Tel. 658.
Postgiro 31495.

Expeditionens adress: Svenska Kyrkans
Diakonistyrelsens Bokförlag, Stockholm 7.
Tel. Norr 324 05.
Postgiro 675.

Tidskriften utkommer med 1 nummer
den 15 i varje månad. För juli—augusti-
numren dubbelnummer den 1 augusti.

Prenumerationspris: å posten, i bok-
handeln eller direkt från förlaget: kr.
4: 50 pr år.

Annonspris: 20 öre pr mm. enkel spalt.
Rabatt vid större annons och vid upp-
rening av annons i flera nummer.

Detta nummer innehåller bl. a.: Bis-
kop *E. Rodhe*, Lund: Ord och sakra-
ment. — Kyrkoherde *K. Peters*, Sönd-
rum: Lektionstonerna. — Kapten *M.
Fonander*, Stockholm: Engelprektskö-
rens Finlandsresa. — Meddelanden.

Lediga tjänster, se omslaget sid. III.

NORDISK NODESTIK & TRYKKERI SAMT LITOGRAFISK ETABL.

NIKOLAJPLADS 25 — KØBENHAVN — Tel. 3304 & 13057
Telegr. Adr. Nodestikog.

Anbefalles i Herrar Förläggares och Kompositörers
välvilliga åtanke vid behov av nottryck i förstklassigt
utförande till billigaste pris.

Mångårig leverantör till Sveriges största förlag.

Skicka oss Edert manuskript och vi sända Eder omgående offert.

LÅT TRYCKA ALLA
EDRA MUSIKALIER
I SVERIGE

LÅT OSS BLIVA EDER SVENSKA
LEVERANTÖR AV ALLT SLAGS
NOTTRYCK.

BRÖDERNA LAGERSTRÖM
NOTSTICKERI OCH LITOGRAFISK ANSTALT
Klara Södra Kyrkogata 14 STOCKHOLM. Telefon Norr 318 80

Ord och sakrament.*

Då jag nu skall säga några ord om ord och sakrament, så sker detta med en stark begränsning. Jag ser frågan närmast från den praktiskt tjänstgörande prästens synpunkt, och jag har därtill att taga hänsyn till vad som för övrigt förhandlas under dessa dagar. Det blir således icke fråga om någon djupgående systematisk behandling av hithörande spörsmål. Jag har satt mig en betydligt anspråkslösare uppgift före.

En präst är kallad att förvalta ord och sakrament. Enligt bekännelse-skrifterna finnes Kristi kyrka, där Guds ord rent och klar förkunnas och sakramenten efter Kristi instiftelse utdelas. En präst som kommer ut i församlingen har ju sina givna plikter med avseende på förkunnelsen och undervisningen likasom också i fråga om sakramentsförvaltningen. Det är närmast om denna senare jag vill säga ett par ord. Sakramentsförvaltningen befinner sig i ett prekärt läge. Den är ett problem i annan mening än när man talar om predikans problem. Det finnes församlingar, där prästen sällan eller aldrig förrättar något dop. De barn som födas erhålla dopet på närmaste barnbördshus. Naturligtvis kan barndopet förrättas på varje ort och ställe, blott dess inre mening och karaktär såsom helig handling vidmakthålles. Men det är vår kyrkas mening att dopet är en gåva till församlingen. Gud handlar icke omedelbart, utan han har lagt i församlingens händer att sörja för upptagandet i församlingen genom dopet, vari Guds förekommande nåd möter den enskilde. Det åligger församlingen att sörja för den fostran till det kristna livet som är oundgängligen nödvändig, när ett barn upptages i församlingens gemenskap. Dop och församling få därför icke skiljas åt. Ordets tjänare äro de som handla å församlingens vägnar, då de förrätta det heliga dopet. Men detta betyder ingalunda att församlingen såsom sådan skulle lämna ifrån sig all omtanke och allt ansvar.

Det är på församlingens, kyrkans ansvar som ett barn döpes, icke på den tjänstförrättande prästens enskilda ansvar blott. Dopets församlingsmässiga karaktär framstår bäst, då det förrättas i den gudstjänstfirande församlingens mitt. Så sker ju mångenstädes. Hemmet kan också vara en plats för dopets förrättande, då familjen och dess närmaste, såsom den lilla församlingen i den större sluter sig samman för att fira den heliga högtid

*) Föredrag vid liturgisk kurs i Lund april 1931.

som barndopet är och bör vara. Det kan bliva en mycket skön hemmets högtid. Man erinras om att icke blott familjen har fått en ny medlem utan också Guds kyrka och församling, har fått ett tillskott, med det ansvar detta innebär.

Barndopets försvinnande från en församling är en stor förlust för församlingslivet, därom torde alla präster vara överens. Man skall betänka vad det innebär att den yngre generationen i en församling växer upp utan att kanske någonsin ha bevittnat ett dop. Dopet, undandraget församlingen, medverkar till antingen att man uppfattar dopet såsom verkande ex opere operato — det är prästen som så att säga åstadkommer sakramentet — eller också såsom en skäligen tom ceremoni. I bägge fallen kommer man ifrån den evangeliska sakramentsuppfattningen.

Vi böra vara aktsamma om dopets sakrament och göra vad vi kunna för att bevara och föröka helgden omkring detsamma. En präst bör aldrig taga ett dop blott såsom en förrättning, utan såsom en gudstjänst. Och ingen präst torde behöva ådraga sig beskyllningen för att propagera för någon slags sakramentalism, när han gör vad han kan för dopets höghet och helgd i våra församlingar. Han följer endast vår kyrkas bekännelse, som hävdar att Kristi kyrka uppbygges genom ord och sakrament.

Att dopets undanskymda plats menligt inverkar också på det andra sakramentets ställning i församlingslivet, torde vara ovedersägligt. Den präst som icke noggrannt vårdar sig om dopets helgd, tager också bort något från altarets sakrament. Men det är icke bara på det sättet som en präst kan försvaga nattvardens redan kanske förut mycket svaga ställning i församlingslivet. Kan man undra över att en församlings medlemmar hålla sig borta från nattvarden, om de sällan eller aldrig i förkunnelsen höra något om nattvarden, utan möjligtvis klander över att de icke gå till nattvarden. De se aldrig sin egen präst gå till nattvarden, de kunna hos honom icke upptäcka något behov av detta sakrament. Varav hjärtat är fullt, därom talar munnen. Men prästen talar aldrig om nattvardens nådemedel utom när han så att säga är tvungen att göra det. Och med den litet krassa realism som är tillfinnandes på det religiösa området drager man den slutsatsen, att om prästen icke behöver nattvarden, så behöva vi den icke heller. Den schartauanska förkunnelsen intager här en markerad särställning. Den lägger sig vinn om att framhålla nattvarden såsom ett nådetillfälle, som man icke får försumma, men som ett nådetillfälle, som också verkligen giver nåd och tillväxt i det andliga livet. Det finnes naturligtvis också annan predikan än den schartauanska som omnämner nattvarden, men så vitt jag har kunnat finna, är denna relativt sällan förekommande. Jag har dock själv påträffat den.

Om prästen för egen del känner behov av både ord och sakrament, kan han möta mångahanda svårigheter. Frågan om prästs nattvardsgång har varit föremål för livlig debatt under gångna tider. När handboksfrågan vid 1893 års kyrkomöte debatterades, framlade Waldemar Rudin motion om rättighet för präst till självkommunion. I sin motion påpekade Rudin att under de senaste årtiondena klagan hade blivit uttalad av präster från vitt skilda håll vid prästkonferenser och eljest att de icke voro i tillfälle att åt-

njuta nattvardens sakrament så ofta de åstundade det. Det var mera sällan man vid en nattvardsgång i den egna församlingen kunde påräkna hjälp av en ämbetsbroder. Och säger Rudin: "Och om än för somligas inre behov en eller annan nattvardsgång under året kännes tillräcklig, är detta långt ifrån alltid fallet".

Det har sitt intresse att se huru denna motion blev i kyrkomötet behandlad. Den prästerliga avdelningen avslog den med den motiveringen, att avdelningen såg sig ur stånd att anvisa någon riktning i vilken frågan skulle kunna vinna en tillfredsställande lösning. Rudin reserverade sig. Vid debatten i kyrkomötet framhöll Rudin hursom 1571 års kyrkoordning räknade med självkommunion, likaledes alla lagförslagen som tillkommo på Gustaf Adolfs tid. Den förekom i Tyskland, och Danmark hade just genomfört lagstiftning i frågan. Prof. Sven Libert Bring från Lund angav sina betänkligheter. Det vore en hittills okänd sed, som kanske skulle stöta många, om den bleve bruk. "Ett sådant bruk skulle möjligen också kunna leda till självsvald, om man därav tog anledning att gå oskriftad till nattvarden eller att förbise det viktiga moment i nattvardsbegäendet, som är växelverkan mellan en givande och tagande." Bring ställde sig dock icke alldeles avvisande, utan föreslog att i undantagsfall kyrkostyrelsen skulle kunna medgiva rätt till självkommunion. Biskop Charleville ställde sig avgjort på Rudins sida. Jag minnes, sade han under debatten, för många år sedan, då denna fråga förekom vid ett prästkonvent i Linköping. Där uppställdes det spörsmålet: Står en prästs självkommunion i strid med den Heliga Skrift? Därpå svarades nej. Vidare: står den i strid med luthersk åskådning? Därpå svarades också nej. Den enda betänklighet man hade mot saken var den, att den till äventyrs skulle kunna uppväcka underliga tankar i församlingarna som möjligen skulle däri kunna se något katolskt. Denna betänklighet ansågs icke synnerligen betydande, ehuru man vid det tillfället icke ville formligen uttala sig för prästens självkommunion. Den som med sitt förslag samlade majoritet inom kyrkomötet var norrlänningen, folkskoleinspektör Kjellin, som föreslog att kyrkomötet skulle anhålla om åtgärder, varigenom de för präst stundom inträffade stora svårigheterna att tillsammans med församlingen för egen del bliva delaktig av den heliga nattvarden, kunde på lämpligt sätt avhjälpas. Kjellin lade tonvikt på orden "med församlingen", framhållande att frågan icke kunde lösas genom att en avlägset boende präst en söckendag enskilt av annan präst undfick nattvarden.

Det är ganska anmärkningsvärt att det var Rudin och hans meningsfränder, vilka efter den tidens kyrkopolitiska läge stodo den lågkyrkliga väckelsen nära, som i förening med lekmännen inom kyrkomötet förde fram beslutet om prästs självkommunion. Motståndet kom från mera högkyrkligt håll, och den betänklighet som här verkade starkast och stod i bakgrunden var frågan om skriftermålet. Skrift och nattvardsgång hörde så samman, att när prästen icke kunde skrifton sig själv så var självkommunion icke heller att anbefalla.

Några åtgärder från Kgl. Maj:ts sida läto emellertid icke höra av sig. Vid 1903 års kyrkomöte upptog biskop Tottie frågan och påvisade huru

luthersk självkommunionen var. Dock borde vissa garantier givas för att självkommunionen icke missbrukades, antingen i katolicerande eller reformert riktning. Tottie fann att en katolicerande misstyndning förebyggdes genom föreskriften att endast i nödfall och då tillika med församlingen må det vara prästen medgivet att begagna sig av sakramentet på det föreslagna sättet. Från mera frikyrkligt håll framförde friherre Barnekow betänkligheter. Helst skulle han velat att en lekman utdelade sakramentet till prästen. Han ställde sig emellertid neutral. Biskop Keijser pekade på kyrkolagens föreskrift att ingen får oskriftad gå till nattvarden och höll därför före att förslaget innebar kyrkolagsändring. Icke heller han ville emellertid yrka avslag. Kyrkomötet fattade sitt beslut i huvudsaklig överensstämmelse med biskop Totties förslag. Kgl. Maj:t utfärdade sedermera år 1904 en förordning (frågan ansågs icke vara av kyrkolags natur) att i nödfall rätt till självkommunion må på därom gjord ansökning och efter prövning av förhandenvarande omständigheter, av vederbörande biskop meddelas administrerande präst, dock att prästen endast tillika med församlingen må åtnjuta sakramentet på ifrågavarande sätt.

Den här anförda förordningen av år 1904 har genom de senaste decenniernas utveckling blivit utsatt för en hård press, och det i tvenne avseenden. För det första har bestämmelsen om självkommunion såsom en nödfallsåtgärd trätt i annan belysning än förut. I det föregående nämndes såsom orsak till nattvarden undanskjutande i det religiösa, att prästen icke med framgång kunde framhålla detta nådemedel, när församlingen aldrig såg honom själv begagna sakramentet. Detta har föranlett präster, på många håll, vågar jag säga, att för församlingens skull oftare än som nödfall skulle kräva, begagna rättigheten till självkommunion. När jag i denna sak blivit tillfrågad om råd, och hört hurudant läget i församlingen varit, så har jag förklarat mig icke hava något att invända mot prästens mera regelbundna självkommunion. Man skulle visserligen på denna punkt kunna invända att varken prästen eller någon annan skall bara för exemplets skull gå till nattvarden, utan driven därtill av sitt individuella behov. Men härvid skall ihågkommas att så länge nattvarden självklart var en församlingshandling, det individuella behovet starkt betonades av kyrkan, men att i samma mån som kravet på att vara värdig och väl beredd urgerades ända därhän att man måste vara nära nog en mönsterkristen, om man skulle våga gå till nattvarden, så har under senare tid nattvarden betydelse icke blott för den enskilde utan också för församlingen, för församlingslivet betonats. Det har behövt betonas. Ty prästen har själv förvisso märkt, att det är något som brister i församlingens liv, när nattvarden skjutes åt sidan.

Men också i ett annat avseende har förordningen om prästs självkommunion blivit utsatt för ett starkt tryck. Om den enskilde prästen under förhållanden som alldeles svara mot dem som åsyftades vid förordningens tillkomst önskar begagna sig av rätten till självkommunion, men vid utlyst nattvardsgång inga nattvardsgäster finnas, vad skall prästen göra? Det förhåller sig ju så, att prästen icke alltid på förhand kan veta om några nattvardsgäster komma, när ingen skyldighet finnes att på förhand att anmäla sig. Det har hänt många gånger, att präst under sådana förhållanden "av nödfall" brutit mot förordningens bestämmelse "med församlingen".

Här kommer man lätt på glid bort från den evangeliska kyrkans bekännelse. Steget är praktiskt sett taget, då prästen icke iakttager nödig försiktighet med hänsyn till förekomsten eller icke av nattvardsgäster, utan låter vad som en gång var oundvikligt nödfall mista nödfallets prägel. Han har då försatt sig i en sådan situation, att han måste motivera sin ställning till nattvarden på annat sätt än förut. Den evangeliska bekännelsens ord om ord och sakrament ha upphört att gälla.

I Svensk Kyrkotidning stod för kort tid sedan infört ett referat av ett av docenten Gustaf Lindberg hållet föredrag i Uppsala, över ämnet "Ritualistiska strömningar i vår kyrka". Föredragshållaren skiljer där mellan en äldre och en yngre liturgisk reformrörelse. Den äldre, representerad främst av Kyrkosångens vänner, hämtade sina impulser från den äldre liturgiska rörelsen i Tysklands evangeliska kyrka, under lång tid ledd av Smend och Spitta. De nyare liturgiska reformrörelserna skilja sig enligt föredragshållaren i flera avseende från den äldre. De yngre äro starkt influerade från den anglikanska högkyrkan. Understundom finner man också en mera direkt anknytning till romersk tradition. Reformationen, så säges det, for onödigt hårt fram med det kyrkliga arvet. Så långt föredragshållaren.

Jag skall icke närmare skärskåda docent Lindbergs intressanta framställning i ett aktuellt ämne. Jag vill blott framhålla en enda sak. Det talas om inflytande från anglikanskt, resp. romerskt håll. Jag vill ingalunda förneka dylikt inflytande. Men så vitt jag förstår skulle dylikt inflytande icke spela någon nämnvärd roll, om icke armodet i många församlingar i fråga gudstjänstfirande och nattvardsgång vore förhanden. Detta armod synes mig vara den primära orsaken till vad docent Lindberg kallar de nyare liturgiska reformrörelserna, vilkas gemensamma kännetecken han finner vara den liturgiska motiveringen för nattvarden införande i gudstjänsten, offer-tankens starka betonande samt det starka framhävandet av sakramentets objektiva karaktär.

Det synes mig som om en glidning i fråga om sakramentsbegreppet ligger närmast till hands för den präst som har sin utgångspunkt i den evangeliska bekännelsens framhållande av både ord och sakrament, under det att den som redan från början avviker från bekännelsen i berörda punkt och lätt tröstar sig med att sakramenten äro skjutna åt sidan går fri. Han blir ansedd för bekännelsetrogen, när den andre prästen anklagas för sakramentalism, och det kanske med rätta. Ty med rätta anklagas han för oevangelisk sakramentalism om det kommer därhän, att han i sin rättmätiga strävan att göra nattvarden gällande i gudstjänstlivet i en armodets församling, där nattvardsgången är så gott som utdöd, söker uppliva nattvardsbruket genom självkommunion. Huru rättfärdigar han denna? Det ödesdigra är svaret: Det är något som är gjort, som är utfört, nattvardsliturgien har kommit till utförande. Riten är fullgjord. Det är onekligen ritualism i helt annan betydelse än som förekom tidigare.

Jag har varit så utförlig på denna punkt därför att jag anser att man icke får klart för sig lägets allvar, om man icke tager hänsyn till denna. Allvarligt är läget så till vida som det uppenbarligen, om jag har rätt i min uppfattning, är fråga om en så att säga spontan alstring av oevangelisk sak-

ramentalism. Teorierna, av anglokatolskt eller romerskt ursprung, komma senare. Det ödesdigra med denna ritualism är att den utövar en viss dömande inverkan på en ursprungligen evangeliskt inriktad präst. Han kan söka tröst i ett annars till synes tröstlöst arbete däri att ritén blir dock fullgjord, det objektiva utfört. Men ritens fullgörande kräver icke den själens inre kamp som det predikade ordet gör. Den sätter icke de själens krafter i rörelse som en evangelisk präst behöver för att i rätt mening erövrå sin församling. Han gör det nämligen aldrig med ritén, därom är jag fullt och fast övertygad.

Ord och sakrament höra samman. Om ordet tränges åt sidan i evangelisk gudstjänst förlorar sakramentet något av sin levande själ. Men ord och sakrament höra också på det sättet tillsammans, att ordet förlorar något, deprecieras, om det skiljes från sakramentet. Luther har i sin från specifikt kyrklig synpunkt mycket intressanta och lärerika skrift *Von Conciliis und Kirchen* gjort en del märkliga uttalanden om ord och sakrament. Han använder ord och sakrament nära nog såsom reciproka begrepp. Å ena sidan är sakrament det synliga ordet, så att ord och sakrament kunna sammanfattas under begreppet ord, å andra sidan har ordet något av sakramentets karaktär. Likasom sakramentet kan nedsjunka till det blott yttre tecknet, så kan ordet på samma sätt bliva blott ett yttre tecken, blott människoord.

Från denna synpunkt kunna ord och sakrament sägas stödja varandra. Jag ser här fortfarande frågan icke från djupare systematisk synpunkt, utan från det praktiska kyrkolivets ståndpunkt, vilken i sin tur naturligtvis behöver den djupare idémotiveringen. Men den är jag icke skickad att framlägga, i varje fall känner jag mig i detta sammanhang befriad från försöket att göra det, enär jag här inriktat mig på de förhållanden som möta den praktiskt tjänstgörande prästen i församlingen.

Om man tänker på gudstjänstlivet, skulle man kunna uttrycka samhörigheten av ord och sakrament på det sättet, att i gudstjänsten altare och predikstol höra samman. De måste stödja varandra, de böra icke stå i konkurrens med varandra. Man får icke driva det ena på det andras bekostnad. I *Tidskrift för kyrkomusik och svenskt gudstjänstliv* förekom förra året en uppsats med rubriken *Altarets härlighet*. Jag vill citera några uttalanden i denna uppsats, icke minst för författarens skull, kyrkoherde F. M. Allard. Om man skulle giva honom en etikett enligt det schema som docent Lindberg uppställde i sitt föredrag, skulle man givetvis säga att han står i den linje som i äldre tider representerades av Kyrkosångens vänner, således oberoende av anglokatolska eller romanska strömningar och inflytelser.

Allard skriver: "När du kommer in i helgedomen, så är det något som framför allt fångar din blick, och det är altaret, som har sin ofta upphöjda plats längst bort i koret. Det både synes, där det tronar i mitten av synfältet, och på samma gång så att säga gömmer det sig bakom triumfbågen med det nedhängande krucifixet där borta i absiden. Det likasom både uppenbarar och fördöljer i likhet med honom som var både den store uppenbararen och den Outgrundlige. Det uppenbarar bekännelsen till hans död och det mysteriösa: den hemlighetsfulla gemenskapen med honom liksom

förtätar sig i altarets sakrament, detta som vid närmare eftertanke borde vara så enkelt för tron, likasom det på samma gång är så svåråtkomligt för tanken. Dessa tvenne drag: den öppna bekvämligheten och den intima gudsumgängelsen utmärka altarplatsen. Dessa tvenne egenskaper kan ingen livskraftig religiös rörelse undvara." Allard fäster i det sammanhanget uppmärksamheten på att religiösa sektbildningar som icke giva altaret någon plats i sitt gudstjänstrum ha en ersättning för detta i ett ofta innanför samlingslokalen liggande mindre rum; en plats dit ingen bör gå, utan driven av inre behov, en plats också för de intima samtalen och bönerna.

Altaret, säger Allard i fortsättningen, är det heliga bönerummet, ett rum för bön och bönhörelse. Vid nattvarden komma liksom vid bönen altarets båda grunddrag av mystik och uppenbarelse fram. I böneumgängelsen är både Gud och människan aktiva: Gud i tillsägelseerna i hans ord och människan, som i tron ödmjukt tager emot vad Gud giver och omsätter detta i tack och lov... De två som mötas vid altaret äro Gud och församlingen. Här är det Gudsordet självt som talar utan mänskliga utläggningar. Dessas egentliga plats är predikstolen, med sitt "ord för dagen". Predikstolen har sin plats nere i församlingen, mitt i nutidslivet med dess växlingar. Vid altaret som är skilt från församlingen, höres det eviga Gudsordet, sig likt tid efter tid, utan påverkan av tidströmningarna. Det är från altarets Gudsord, som det å predikstolen utlagda och tillämpade Gudsordet hämtar sin näring."

Detta kyrkoherde Allards uttalande synes mig vara av stort intresse, just därför att det kommer från honom, med den erfarenhet han har såsom en evangelisk präst. Av dyrköpt erfarenhet förstår han vad altaret betyder för gudstjänstlivet och därmed för det andliga livet. Det har något att giva som predikstolen icke på samma sätt förmår giva. Jag kan för min del instämma i allt vad kyrkoherde Allard har anfört, men jag har i alla fall en anmärkning. Han har underlåtit att säga något som borde sägas i detta sammanhang, något som han för sin del utan tvivel gärna skulle ha sagt, om han kommit att tänka på det.

Min anmärkning kan jag anknyta till uttalandet: "Det är från altarets Gudsord som det å predikstolen utlagda och tillämpade Gudsordet hämtar sin näring": Det kan vara riktigt nog, men det framhäver icke reciprociteten mellan altaret och predikstolen. Allards uttalande kräver till komplement det framhävande av predikstolens betydelse för altaret. Utan den levande personliga förkunnelsen från predikstolen blir vad som försiggår vid altaret tung, till slut livlös form. Den levande anden försvinner därifrån. Det är lika visst som att om predikan och predikstolen icke balanseras av altaret, ordet likasom mister sin djupaste klang, blir människoord, föredrag om kanske intressanta saker, men icke det Gudsord som man har rätta att vänta från en predikstol.

Det ligger mig om hjärtat att framhäva samhörigheten av ord och sakrament, av altare och predikstol. Ty man vill i denna tid så gärna specialisera sig på det ena departementet eller det andra. Vi leva ju i specialiseringens tid på alla områden. Allt tenderar att bliva sitt eget departement

utan samhörighet med det andra. Enligt min mening förhåller det sig på det sättet, att man icke kan specialisera sig t. ex. på det liturgiska med bortseende från andra moment i gudstjänst utan att just det liturgiska lider. Man kan icke specialisera sig på sakramentet utan att sakramentet lider intrång. Vill man arbeta för det liturgiska i gudstjänsten, så köper man denna rättighet genom att söka predika så mycket bättre än förut. Då vinner man sitt mål att göra altaret mera kärt för församlingen. Och har man den uppfattningen att allt i vår kyrka beror på en nyorientering av predikan, så skall man rannsaka sitt inre, om man verkligen har den rätta evangeliska inställningen till sakramentet och för egen del brukar nattvardens nådemedel såsom en Herrens tjänare bör bruka det.

Vi få icke släppa samhörigheten mellan ord och sakrament. Vi ha alla skäl att hålla fast vid vår kyrkas grundsats sedan gamla tider, att Kristi kyrka finnes, där Guds ord rent och klart predikas och sakramenten efter Kristi instiftelse utdelas.

E. Rodhe.

Lektionstonerna enligt svensk 1500-tals-tradition.

Med anledning av: Nat. Fransén, Laurentii Petri Nericii Tractatus de punctis distinctionum et accentu ecclesiastico. (Liturgia Suecana III), Stockholm 1930.

När Sveriges förste evangeliske ärkebiskop i juli 1566 hade sitt stifts prästerskap samlat till synod i Uppsala, höll han för dem ett ännu bevarat föredrag om åtskilliga till prästämbetets utövande hörande frågor. Framför allt ger han sina präster anvisningar beträffande Ordets predikande och sakramentens administrerande. Men en för gudstjänstlivet så nitälskande man som Laurentius Petri kunde vid ett dylikt tillfälle knappast undgå att komma in även på praktiskt-liturgiska ting. En avdelning i föredraget bär också överskriften "circa dies festos", en annan "circa imagines", en tredje "circa caeremonias et ritus ecclesiasticos". Det är denna sistnämnda, "om ceremonier och kyrkoseder", som här intresserar oss.

Sedan ärkebiskopen inskräpvt vikten av att gudstjänstens yttre skick (solennes ritus) får ett värdigt utförande, fortsätter han:

Dent etiam operam pastores, ut in Kyrkoherdarne skola också vinnläg-
solenni tono et accentu cantus ecclesi- ga sig om att uniformitet iakttagas i
astici sint uniformes, consuetum et kyrkosången med avseende på högtid-
huic ecclesiae proprium in lectionibus lig melodi och slutfall, därigenom att
evangeliorum, epistolarum, prophetia- den här vanliga och för denna kyrka
rum collectarumque servando tonum et egna melodi och slutfall bevaras vid
accentum; etsi enim haec res alioquin evangeliernas, epistlarnes, profet-peri-
est indifferens; tamen quum in omni- kopernas och kollekternas läsning. Det-
bus oportet aliquem certum esse ordi- ta är visserligen i och för sig likgil-

nem, neque hic probanda est quorundam sive negligentia sive curiositas, qui accentus peregrinos, vel a se confictos, inter canendum usurpant.

Et quia superioribus annis de solenni accentu, quem in pronuntiatione cantus ecclesiastici servat ecclesia Upsaliensis, pauca quaedam annotavimus, possunt juniores, quibus haec res minus est cognita, annotationes illas inspicere, atque inde quem et qualem accentum signa seu puncta singularum distinctionum postulant, utcunque percipere. (Troil, Skrifter och handlingar, del IV s, 255 f.)

tigt, men då i allt bör råda en bestämd ordning, måste det härvidlag ogillas, att somliga av vårdslöshet eller förvetenhet vid sin sång använda främmande eller av dem själv uppfunna slutfall.

Och då vi tidigare gjort några korta anteckningar rörande slutfallen vid den högtidliga sången, som den upsalienska kyrkan (= kyrkan i Uppsala stift) iakttagert vid utförandet av den prästerliga sången, kunna de yngre för vilka denna sak är mindre känd, studera dessa anteckningar och därav någorlunda lära vilket och hurudant slutfall de olika skiljetecknen fordra.

Ärkebiskopen hänvisar alltså här sina präster till några av honom tidigare gjorda anteckningar rörande de vid Uppsala domkyrka på hans tid brukliga lektionstonerna. Att också dessa anteckningar blivit bevarade till vår tid, har redan Ahnfelt påpekat.* Tydligt har något exemplar därav hållits tillgängligt vid synoden för att prästerna skulle kunna skriva av dem. Bland dem som begagnat tillfället har ock varit en viss Petrus Laurentii Angermannus. Det är dennes — den 22 juli 1566 dagtecknade — avskrift, som blivit räddad och nu bevaras i Linköpings stiftsbibliotek, dit den torde hava kommit genom Erik Benzelius d. y. Denna avskrift har nu genom den flitige forskaren i reformationstidens liturgiska tradition, Nat. Fransén utgivits såsom volym III i hans *Liturgia Suecana* under titeln: *Laurentius Petri d. ä:s Avhandling om skiljetecknen och lektionstonerna*.

Det är på ett för nutida liturgisk praxis nästan fullständigt främmande område som vi genom dessa anteckningar införas. Ännu Humblas Mässbok (1873—74) upptog musik åtminstone till kyrkoårets kollekter och några epistlar (ehuru utan anslutning till de gamla lektionstonerna). Den nu officiella Mässmusiken (1897) åter har lämnat det urgamla sättet att efter musikaliska formler föredraga kollekter och bibeltexter helt och hållet åsido. 1920 års Evangelieboksförslag upptog däremot i ett bihang musik till kollekterna enligt i efterreformatörisk tid gjorda, delvis mycket starka ombildningar av den gamla episteltonen. Kyrkomötet ansåg emellertid icke detta försök värt dess uppmärksamhet. Så vitt jag kunnat finna, är saken icke ens omnämnd någonstades i de digra protokollen, som nog icke så sällan syssla utförligt med vida mindre betydelsefulla och intressanta saker. Många — kanske de flesta — av nutidens svenska präster hava aldrig hört en sjungen kollekt eller bibellektion.

* Se *Bidrag till Sv. kyrkans historia i sextonde århundradet S. 8 f.*

Man kan tvista om önskvärdheten av att det gamla sättet att föredraga böner och texter återupptagas. Skäl kunna nog anföras både pro et contra. Att sådana önskemål finnas på sina håll är dock obestridligt. För egen del hör undertecknad till dem som endast i mycket inskränkt omfattning skulle vilja uppliva det gamla bruket. Och som ett villkor även härför måste sättas en grundlig omläggning av den prästerliga sångutbildningen, så att prästerna om de skola använda de gamla lektions- och orationstonerna åtminstone veta, huru sådan sång bör utföras.

Oberoende av alla hänsyn till frågans praktiska betydelse ha emellertid de gamla lektionstonerna ett så stort historiskt intresse, att de för sin egen skull äro värda en stunds uppmärksamhet. Att då anknyta till Laurentii Petri anteckningar torde få anses lämpligt.

Laurentius Petris bok förutsätter emellertid hos läsaren kännedom om åtskilligt i den tidens "mässningskonst" (som vi skulle säga). Utan en sådan kännedom är hans bok fullständigt obegriplig. Fransén har ock som fortsättning utlovat "en utförligare framställning och historisk bearbetning i anslutning till Laur. Petri föreliggande traktat och den svenska kyrkans liturgiska praxis under reformationstiden". Till dess denna utförligare framställning kommer, torde efterföljande rader kunna tjäna som en hjälp vid ett studium av Uppsala stifts tradition på denna punkt i anslutning till Laurentius Petris traktat.

De gamla lektionstonerna tillhöra den gregorianska musikens enklaste former. De äro icke melodier i vanlig mening. De äro endast musikaliska formler för det högtidliga föredragandet av de liturgiska läsningarna. De avse sålunda icke sång i ordets gängse betydelse utan något mitt emellan tal och sång, som vi i brist på bättre namn kunna kalla det *liturgiska recitativet*.

Bruket att vid gudstjänsterna föredraga de heliga skrifterna i ett högre tonläge än röstens vanliga, sålunda i ett slags talsång, torde de kristna hava övertagit från synagogan. Bruket må synas oss aldrig så olämpligt, dess uppkomst ligger i varje fall i språkets egen natur. Var och en som talat i en stor lokal, där han behövt anstränga sig för att tala både högt och långsamt för att göra sig hörd, vet hur lätt det är att falla in i det entoniga föredragningsätt som brukar kallas predikoton och som principiellt sett intet annat är än ett förstadium till det liturgiska recitativet. Över huvud är det, såsom Wagner påpekar, omöjligt att någon längre stund hålla ut en vokal utan att falla in i en sjungande ton. Även om predikotonen numera icke är så allmän som tidigare i våra kyrkor, torde den dock alltjämt förekomma tillräckligt ofta för att den intresserade lätt skall ha tillfälle att iakttaga, hur taltonen vid större belastning nästan av sig själv glider in i ett

halvsjungande, om man icke är på sin vakt. Undertecknad har i en av våra största kyrkor hört en predikant, vars sätt att föredraga sin predikan nog snarare borde betecknas som sång än tal.

Det liturgiska recitativets djupaste rot ligger sålunda i språkets egen natur eller närmare bestämt: i vokalen.

Härtill sluta sig andra omständigheter. Textens logiska sammanhang kräver pauser av olika längd. Den logiska interpunktionen kräver i sin tur musikalisk interpunktion. Vid slutet av en fråga t. ex. låter man rösten stiga utan att man själv särskilt tänker därpå. Vid en längre påståendesats åter faller rösten mot slutet lika spontant.

Slutligen ligger i själva ordaccenten ett musikaliskt moment. Starkbetonad stavelse uppfordrar icke blott till större intensitet utan ock till höjt tonläge. I det liturgiska recitativet får emellertid detta moment endast i måttlig utsträckning göra sig gällande. I regel nöjer sig nämligen det liturgiska recitativet med recitering på en enda ton samt höjning vid ett eller annat syntaktiskt betydelsefullt ord.

Undersöka vi nu det liturgiska recitativets musikaliska byggnad, är det första som faller i ögonen satsens föredragande på en enda ton, den s. k. *tuban*. Namnet tuba (tuba = trumpet) syftar väl på att en på en musikaliskt fixerad tonhöjd föredragen läsning ljuder mot de vid gudstjänsten närvarande högt och genomträngande som en trumpetton (cf. Wagner, Neumenkunde 89 f.). Vad valet av recitationston beträffar kunde man antingen välja en ton som närmast under sig hade ett helt tonsteg (a, g, eller h) eller en som närmast under sig hade blott ett halft tonsteg (c eller f). Wagner har för det förra förfaringssättet infört benämningen subtonal tuba, för det senare subsemitonal tuba. Bruket av subtonal tuba är det äldre.

Till omväxlings vinnande kunde man i olika delar av ett stycke använda olika tuba. Sådan tubaväxling är icke sällsynt. Vidare kunde tuban (som nämnts) utsmyckas med någon höjning över något logiskt viktigt ord. Båda dessa slag av tubabehandling låta recitativet mer eller mindre omärkligt glida över på det rent musikaliska föredragets område och ha därför sin plats i synerhet vid texter av särskilt hög liturgisk rang (t. ex. prefationen, cf. Wagner, Ursprung und Entwicklung 28).

En annan för det gregorianska recitativet utmärkande beståndsdel utgöres av melodiska kadenser, som avsluta de särskilda logiska avdelningarna i texten. Vanligen består en sådan kadens däri att den eller de stavelser som följa efter den sista accentstavelsen i satsen uttalas på en lägre liggande ton. Stundom utföres i stället en eller annan stavelse före den sista accentstavelsen på någon lägre ton. En tredje typ låter sista accentstavelsen stiga samt de därpå följande obetonade stavelserna åter falla.

Laurentius Petri uppräknar och karakteriserar nu i sin traktat "accenterna", d. v. s. slutfallen, kadenserna sålunda:

Accenterna äro av tre slag: grav, akut och circumflex.

1. Grav accent är den som enligt kyrkans bruk regelrätt sänker slutordet eller någon av dess stavelser. Den är av två slag:

a. grav accent (*accentus gravis*) i egentlig mening, som sänker tonen till underkvint.

b. medial accent (*accentus medius*), som faller blott till underters.

2. Den akuta accenten är slutordens eller slutstavelsernas enligt kyrkans bruk regelbestämda höjning. Även den är av två slag:

a. acut accent (*accentus acutus*) i egentlig mening, som återför slutordet eller slutstavelsen till det tonala utgångsläge, varifrån den fallit (sål. till tuban).

b. moderat accent (*accentus moderatus*), som återför recitationen till tonen närmast under reperussionstonen (tuban).

3. Circumflex är den accent, varigenom stavelsen s. a. s. böjes i en krets och stannar på mitten, eller den som börjar med att höja stavelsen och klingar ut i en sänkning. Men, tillägger Laurentius Petri, denna accent är föga känd bland de kyrkliga skriftställarna och omnämnes därför sällan.

Som tredje beståndsdel i det gregorianska recitativet uppträder *initium*, en melodisk figur i satsens början, som, begynnande en eller annan ton under tuban, låter föredraget stiga till denna och sålunda tjänstgör såsom ett slags upptakt. Ofta saknas dock *initium*.

(En andra uppsats följer.)

Knut Peters.

Engelbrekts kyrkokörs Finlandsresa.

"Stark ström med egna vågor går genom havet." "Vinden blåser vart den vill och du hör dess sus, men du vet icke varifrån den kommer eller vart den far; så är det med allt, som är fött av Anden."

Med dessa ord inledde ordföranden i centralkommittén för den första allmänna svenska kyrkomusikfesten i Helsingfors, doktor Gösta Moliis-Mellberg, det tal med vilket han sistlidne pingstafton i den vackra, monumentala Nikolaikyrkan öppnade festen, därmed framhävande den finländska kyrkomusikrörelsens samband med såväl allmänt musikaliska strävanden, som med pingstens ande, som i denna rörelse ingjutit något av religiös väckelse. Måktiga måste de krafter varit, som samlat dessa för sin höga uppgift djupt besjälade sångarskaror från så gott som allt Svensk-Finland.

Den blandade svenska körsången i vårt östra grannland har alltid stått i nära förbindelse med kyrkan. På programmen hava kyrkomusikaliska verk förekommit, blandade körer hava gått in för att tjäna kyrkan, kyrkomusiker hava arbetat som körledare. Impulser har rörelsen mottagit från finskt håll och från svenskt håll genom det svenska kyrkosångsförbundet. Som ett uttryck för denna samhörighet mellan finlandssvenskt och rikssvenskt kyrkomusikliv får man se den inbjudan till deltagande i festen som ställts till ordföranden i det svenska kyrkosångsförbundets centralråd, kyrkoherde Martin Allard — vilken dock på grund av sjukdom ej kunde närvara — och till Engelbrekts kyrkokör.

Storslaget var det mottagande, som bereddades den rikssvenska kören, hjärtevärmade var det sätt på vilket detta mottagande tog sig uttryck. Vid landstigningen i Åbo mötte representanter för Svenska Bildningens vänner (S. B. V.) med läraren i liturgisk sång vid Åbo akademi, J. Granlund, och komponisten A. Andersén i spetsen. Under deras värdskap fick kören tillfälle att bese det på svenskminnen rika Åboslott. Vid körens avresa från Åbo till Helsingfors hade vid stationen infunnit sig bl. a. rektorn vid Åbo akademi, professor Otto Andersson, som bekant en av de främsta förkämparna för den svenska kulturen i Finland.

I Helsingfors välkomnades kören av doktor G. Moliis-Mellberg och övriga ledamöter i kyrkomusikfestens centralkommitté, samt av t. f. kyrkoherden i Svenska Olaus-Petri-församlingen i Helsingfors, S. G. A. Ydén, vilken överlämnade resenärens till de värdinnor och värdar, som välvilligt öppnat sina hem för dem.

Engelbrektskören skulle dels giva en egen konsert i Johanneskyrkan pingstafton, dels deltaga i kyrkomusikfestens ena motettkonsert i samma kyrka pingstdagen.

Programmet vid körens egen konsert, vid vilken organisten vid Johanneskyrkan, director Elis Mårtensson medverkade, upptog som tidigare meddelats i denna Tidskrift:

G. P. da Palestrina (1526—1594): Sanctus och Agnus Dei ur "Missa de Beata Virgine";

A. Lotti (1667—1740): Crucifixus, 8-st.

J. Rosenmüller (1620?—1684): Längtan till himmelen, 5-st.

G. A. Homilius (1713—1785): Domine, ad adjuvandum, 5-st.

V. Lübeck (1654—1740): Preludium och fuga, E-dur.

J. S. Bach (1685—1750): Singet dem Herrn, motett, 8-st.

J. S. Bach: Passacaglia och fuga, c-moll.

J. Lindegren (1842—1908): Kyrie, 5-st., ur Svenska mässan.

J. Morén (1854—): Salig, koralsätn., mel. av J. Crüger.

O. Olsson (1879—): *Rex gloriose Martyrum*, 6-st.

E. Bossi (1861—1925): *Cantate Domino*, 6-st., hymn till orgel.

Det valda programmet avsåg att utgöra ett tvärsnitt genom den kyrkomusikaliska litteraturen från det femtonde århundradet intill våra dagar.

Den finländska kritikens bedömande av konserten framgår av nedanstående uttalanden.

I Huvudstadsbladet för den 24 maj, säger Selim Palmgren bl. a.:

"I betraktande av numerären — kören räknar f. n. 29 röster — presterar denna av utvalda och tydligen sångtekniskt nästan professionellt tränade medverkande sammansatta korporation en överraskande klangstyrka. De ledande soprانerna frappera genom sin idealiskt rena klang och nästan instrumentala precision i insatserna, altstämman, som man i vissa partier av t. ex. Bachmotetten särskilt uppmärksamt lyssnade till, svek knappt ett ögonblick i intonationssäkerhet. Mansrösterna sammangå både inbördes och i förhållande till den gemensamma vokalklangen sällsynt homogent. Med ett sådant material kan man förvisso åstadkomma märkliga vokala verkningar och det gjorde musikdirektör David Åhlén i går, men den sångliga avslipning, den i detalj utarbetade frasering, som utmärkte prestationerna från början till slut är naturligtvis hans förnämsta förtjänst. Vi minnas Lottis Crucifixus, slutfugatot i Bachmotetten, Olssons "*Rex gloriose Martyrum*", i vilka man bland annat fäste sig vid den nästan fenomenala andhämtningstekniken. — Direktör Elis Mårtenssons präktiga orgelsoli och hans väl registrerade beledsagning till Bossis "*Cantate Domino*" bidrogo i hög grad till det vackra intryck konserten kvarlämnade."

I Sv. Pressen för den 26.5. skriver signaturen L. F.:

"Första allmänna svenska kyrkomusikfesten inleddes till sin konsertanta del med en konsert av Engelbrekts kyrkokör från Stockholm. Denna sångarskara har uppnått en sällsynt hög nivå och sjunger med beundransvärd klang, skönhet och finess. Röstmaterialen är förstklassigt och huru det följer sin ledares, David Åhléns stilfulla intentioner, tyder på fulländad disciplin och grundliga sångtekniska kunskaper.

I Helsingin Sanomat för den 25.5. skriver märket V., att "konserten gav en synnerligen fördelaktig uppfattning av körens höga nivå. Ur konstnärlig synpunkt fyller kören synnerligen stora krav tack vare dess utomordentliga ledare, musikdirektör David Åhlén. Den känsliga nyanseringen, linjenheten och rytmens precision präglade utförandet av gårdagens program."

I Uusi Suomi för den 24.5. säger märket Y. S. "Särskilt fästes uppmärksamheten vid körens utmärkta soprانer, vilka voro framförandets säkra stöd både rytmiskt och ur ren sångsynpunkt; man kunde i de svåraste passager lägga märke till huru soprانerna energiskt bibehöll tonhöj-

den även då, när t. ex. mansrösterna visade tendens att sjunka. Palestrinas, Sanctus och Agnus Dei och Rosenmüllers Längtan till himmelen, närmade sig vad det konstnärliga utförandet beträffar fin kammarensemble. — — —”

Om konserten i Åbo domkyrka skriver märket A. A—n i Åbo Underr. för d. 27.5. bl. a.:

”Körens återgivning av Thomaskantorn John Seb. Bachs åttastämmiga motett ”Singet dem Herrn” gav en klar bild (trots den otacksamma akustiken) av ledarens utmärkta gestaltningsförmåga av en invecklad polyfon tonskapelse. Men så har också David Ählén en kör sammansatt av utbildade sångerskor och sångare. Slagfärdigheten hos Engelbrekts kyrkokör är till den grad hög att man får en stark förnimmelse av individuell känedom om partiturets alla 4—8 stämmor — — —. Av de på svenska sjungna tonsättningarna framstod Moréns bearbetning av Crügers melodi på ett klart och fördelaktigt sätt, det var en stilfull, kyrklig och välklingande sättning. Även Lindegrens Kyrrie — ur Svenska mässan — gav oss en god bild av hur långt utvecklingen i vårt västra grannland på detta område nått. Som avslutningsnummer var Olssons ”Rex gloriose martyrum” för 6-stämmig kör av mäktig och gripande verkan. — — —”

Vid det festliga samkväm på S. B. V:s lokal, till vilket kören efter konserten inbjudits och vid vilket doktor Svante Dahlström framhöll betydelsen av sammanträffanden som detta mellan rikssvenskt och finlandssvenskt, i synnerhet under former, som giva tankarna högre lyftning, klingade ”Modersmålets sång” som ett levande uttryck för den känsla, som besjälade alla de närvarande.

Varma gå tankarna nu till tack för vad vi fått vara med om. Måtte Gud så leda Finlands och Sveriges öden att vi ej mista vad vi äga av gemensamma kulturvärden, utan att vi måtte få förmåga och möjligheter att arbeta på deras förmerande till välsignelse för alla dem som i dessa länder bygga och bo.

M. F.

Meddelanden.

Kyrkomusikfesten i Helsingfors. På grund av förhållanden över vilka re-daktionen icke har rätt, har det utför-liga referatet över kyrkomusikfesten i Helsingfors, som skulle ingått i detta nummer icke kunnat införas. Det skall meddelas tidskriftens läsare i nästa nummer.

Lägre organistexamen enligt Kungl. Maj:ts kungörelse den 16 april 1930 angående examina, som få avläggas vid musikkonservatorium eller införs särskild av musikaliska akademien an-ordnad examinator, påbörjas i *Uppsala* den 20 juli (examinator domkyrkoor-ganist H. Weman), i *Lund* den 27 juli

(examinator musikdirektör A. Boberg, Malmö), i *Göteborg* den 20 juli (examinator domkyrkoorganist H. Asplöf), i *Kalmar* den 20 juli (examinator musikdirektör D. Becker), i *Linköping* den 3 augusti (examinator domkyrkoorganist R. Darell), i *Falun* den 29 juli (examinator musikdirektör C. Rogberg), i *Härnösand* den 3 augusti (examinator domkyrkoorganist F. Janson) och i *Luleå* den 20 juli (examinator domkyrkoorganist G. Harlin).

Kyrkosångskorståg. Uppsala Kyrkliga Frivilligkår, som ju äger en målmedvetet och energiskt arbetande kyrkokör har under tiden 23 maj t. o. m. 4 juni företagit en konsertresa i Linköpings stift med konserter i huvudsak upptagande Bachkörer och Bachkantater och med liturgisk avslutning. Goda erkännande över denna nya form av korståg ha givits av ortspresen.

Kyrkosångshögtid kommer att anordnas den 17, 18 oktober i år i Borås av Sjuhäradsbygdens körförbund. Till deltagande i densamma hava inbjudits närliggande körförbund och kyrkosångsbetonade körsammanslutningar. Bl. a. skulle därvid uppföras Mendelssohns Elias.

Nya Orglar.

Holmsunds församling har kontrakterat med Åkerman & Lunds Nya Orgelfabriks Aktiebolag i Sundbyberg om uppförande i sommar av ett nytt or-

gelverk i sin kyrka. Orgeln erhåller 12 stämmor fördelade på två manualer och pedal.

Åby församling, Kalmar län, har antagit Åkerman & Lunds Nya Orgelfabr. A.-B., Sundbyberg, till leverantör av en ny, 15-stämmig orgel för sin kyrka.

Malexanders församling har med samma firma tecknat kontrakt om uppförande av en ny orgel om 13 stämmor, fördelade på 2 manualer och pedal, i stället för den vid kyrkobranden förstörda.

Stiby kyrka, Lunds stift, har kontrakterat med O. Hammarberg, Göteborg om ny orgel av följande disposition: Manual I: Principal 8 (stor mensur), Borduna 16, (stor mensur), Gamba 8, Dubbel flöjt 8, Kvintaton 8, Oktava 4 (stor mensur). I Manual II: Flöjt harmonic 8, Violin 8, Salicional 8, Voix celeste 8, Rörflöjt 4. I Pedal Subbas 16, och Cello 8.

Ett finskt kyrkosångsförbund omfattande hela landet kommer att konstitueras i Helsingfors den 20 juni i samband med den andra allmänna finska kyrkosångsfesten.

Det nya Schütz-sällskapets Heinrich Schütz-fest hålles i Flensburg 14, 15 november under ledning av Johannes Röder. Av Schütz komma bl. a. följande verk till utförande: Deutsches Magnificat, Exequien, 116 psalmen.

Lägre organistexamen

enligt Kungl. Maj:ts kungörelse den 16 April 1930 angående examina, som få avläggas vid musikkonservatorium eller inför särskild av musikaliska akademien förordnad examinator, påbörjas i **Uppsala** den 20 Juli (examinator domkyrkoorganist H. Weman), i **Lund** den 27 Juli (examinator musikdirektör A. Boberg, Malmö), i **Göteborg** den 20 Juli (examinator domkyrkoorganist H. Asplöf), i **Kalmar** den 20 Juli (examinator musikdirektör D. Becker), i **Linköping** den 3 Augusti (examinator domkyrkoorganist R. Darell), i **Falun** den 29 Juli (examinator musikdirektör C. Rogberg), i **Härnösand** den 3 Augusti (examinator domkyrkoorganist F. Janson) och i **Luleå** den 29 Juli (examinator domkyrkoorganist G. Hårlin).

Anmälan till examen göres skriftligen före den 1 Juli hos den av vederbörande domkapitel förordnade censorn med bifogande av åldersbetyg, utvisande födelseort och födelsedag, ävensom redogörelse för den undervisning, examinanden vid sina musikstudier begagnat, och erlägges därvid av varje examinand en avgift av 50 kronor till den av domkapitlet förordnade censorn, varav efter examens slut 30 kronor tillfalla examinatorn och 20 kronor den av domkapitlet utsedde censorn.

Examinand, som ej med hänsyn till sin examen åtnjutit undervisning av examinatorn, skall inför denne undergå förberedande prövning. För verkställande av sådan prövning är examinatorn berättigad att uppbära arvode med 25 kronor.

Stockholm den 28 Maj 1931.

Å Kungl. Musikaliska Akademiens vägnar:

Erik Marks von Würtemberg.

Ojallo Morales.

LEDIGFÖRKLARADE KYRKOMUSIKERTJÄNSTER

A) Enbart kyrkliga tjänster.

I Ny (adr. Ottebol, Värmlands län) sökes senast 23 juni.

I Segerstad (adr. Stenstorp, Skaraborgs län) sökes senast 27 juni. Lön 500 kr.

I Häslöv och Bodarp (adr. Häslöv, Malmöhus län) sökes senast 10 juli. Lön 2.000 kr. + avkomst av klockarejord och donationsrättor 330 kr. (Se annons!)

I Sövde och Blentarp (adr. Sövde, Malmöhus län) sökes senast 23 juli. Lön 2.500 kr.

B) Förenade med folkskollärare-tjänst.

I Obbyn (adr. Ny, Ottebol, Värmlands län) sökes senast 23 juni. Skolform B 2.

I Stugubyn (adr. Stugun, Jämtlands län) sökes senast 27 juni. Skolform B 2. Lön 1.000 kr.

I Stora Råby (adr. Stora Råby, Lund) sökes senast 30 juni. Lön 500 kr.

I Forsheda (adr. Forsheda, Jönköpings län) sökes senast 11 juli. Skolform C 1, efter 1934 B 1. Lön 500 kr.

I Gräsö (adr. Öregrund) sökes senast 20 juli. Skolform B 2. Lön 500 kr.

Förenade folkskollärare-, klockare- och organistbefattningen

i Häslövs och Bodarps församlingar kungöres härmed till ansökan ledig för manliga sökande. Löneförmaner för år: Kontant lön 2.000:— kr. med tvänne ålderstillägg, ett å 300:— kr. och ett å 200:— kr. efter resp. 3 och 5 års tjänstgöring såsom ordinarie på platsen; avkomst av klockarejordar, f. n. utarrenderade för 300:— kr.; ränta å donation, f. n. 30:— kr.; yttre underhåll av donerad bostad, sedan vid syn därå påvisade brister blivit avhjälpna. Innehavaren skall fullgöra sin tjänst enligt lag och fastställd instruktion. Borgen för orglarnas vård fordras. Tjänsten tillträdes den 1 maj 1932, om valet då vunnit laga kraft.

Ansökningar, ställda till kyrkorådet, adr. Häslöv, ingivas till undertecknad senast den 10 juli d. å.

Häslöv den 23 maj 1931.

Wilhelm Backert.
Kyrkoherde.

HYMNER PÅ LÖSA BLAD

(150 nummer) Pris 7 och 10 öre.

Förtickning gratis från

Diakonistyrelsens Förlag, Stockholm 7.

M. J. & H. Lindegren

Orgelbyggare

Göteborg

Telefon 42638 Postadress: Göteborg 7 Telefon 42638

Tillverkning av Piporglar enligt tillförlitliga, länge beprövade system, anpassade efter vårt lands klimatiska förhållanden. Alla delar tillverkas omsorgsfullt och av bästa material. Egen tillverkning av pipor.

Våra orglar hava av herrar musikkäntörer och organister erhållit de högsta vitsord för såväl vacker intonation som exakt och behaglig funktion.

Renoveringar och omstämningar utföras omsorgsfullt.

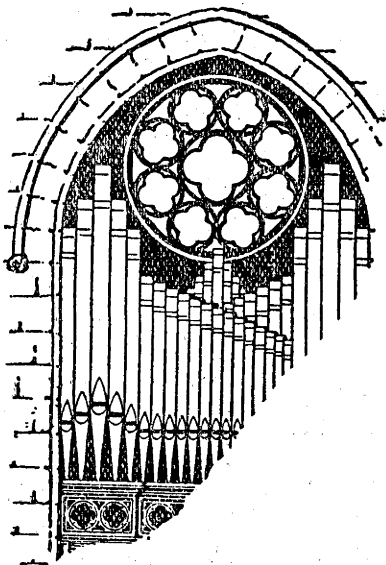
OLOF HAMMARBERG

Postadr.: NYA VARVET, Tel. GÖTEBORG 447 50.

**Fabrik för tillverkning av piporglar.
Bästa material och konstruktion.**

**Moderniseringar av äldre verk och
stämmningar utföras omsorgsfullt.**

Inmontering av elektriska blåsverk.

Orglar

efter klassiska mönster-
dispositioner med an-
vändande av alla mo-
derna spelhjälpmedel.

★

*Gediget kvalitetsarbete av
modernt konsthantverk.*

★

A. MÅRTENSSONS ORGELFABRIK A.-B.

TEL: 11 19.

LUND

TEL: 11 19.